

Archeologienota

Meandering van de Vrouwvliet in
het Mechels Broek

Deel 2: Programma van
Maatregelen

Inhoud

1	Administratieve gegevens.....	1
2	Gemotiveerd advies	2
3	Programma van Maatregelen	2

1 Administratieve gegevens

Algemeen

Naam site	Mechelen, Mechels Broek Vrouwvliet																																								
Ligging	Vrouwvliet, Bonheiden, Mechelen, Provincie Antwerpen																																								
Kadaster	<p>MECHELEN 2 AFD BONHEIDEN 1 AFD/BONHEIDEN/ percelen</p> <table border="1"> <tr> <td>332A</td> <td>341</td> <td>348</td> <td>353</td> <td>360</td> <td>365</td> <td>372</td> <td>434E</td> </tr> <tr> <td>337</td> <td>345</td> <td>349</td> <td>354</td> <td>361</td> <td>366</td> <td>373A</td> <td>436</td> </tr> <tr> <td>338</td> <td>346</td> <td>351</td> <td>355A</td> <td>363</td> <td>367</td> <td>373B</td> <td>437B</td> </tr> <tr> <td>339</td> <td>347</td> <td>352</td> <td>356A</td> <td>364</td> <td>368</td> <td>374E</td> <td>437C</td> </tr> <tr> <td>340</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	332A	341	348	353	360	365	372	434E	337	345	349	354	361	366	373A	436	338	346	351	355A	363	367	373B	437B	339	347	352	356A	364	368	374E	437C	340							
332A	341	348	353	360	365	372	434E																																		
337	345	349	354	361	366	373A	436																																		
338	346	351	355A	363	367	373B	437B																																		
339	347	352	356A	364	368	374E	437C																																		
340																																									
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2026-0234																																								
Uitgevoerd vooronderzoek	Bureauonderzoek (Projectcode 2026A416) Landschappelijk bodemonderzoek (Projectcode 2025D107)																																								
Bewaarplaats archief	KBR																																								

Actoren

Auteurs	Charlotte Desmet, Yves Perdaen & Margot Vander Cruyssen
Betrokken actoren	Toon De Herdt, Charlotte Desmet, Mathias Hermans, Yves Perdaen & Margot Vander Cruyssen
Betrokken derden	N.v.t.

Plangebied

Oppervlakte plangebied	26.854 m ²
Kartering gewestplan	0701 - natuurgebieden 0901 - landschappelijk waardevolle agrarische gebieden

De gebruikte administratieve plannen zijn afkomstig uit de catalogus van Geopunt Vlaanderen¹ of het portaal Databank Ondergrond Vlaanderen², tenzij anders vermeld.

¹ GEOPUNT VLAANDEREN 2024 – administratief, historisch, orthofotografisch

² DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN 2023 – geografisch

2 Gemotiveerd advies

In het kader van een hydrologisch herstelproject langs de Vrouwvliet in het Mechels Broek (Bonheiden-Mechelen) werd een archeologienota opgesteld. De initiatiefnemer voorziet het uitgraven van meanders, het verlagen van de dijk en verondiepen van de beek. Binnen de contouren van het plangebied stroomt de Vrouwvliet, een waterloop die voor het einde van de 18de eeuw gedeeltelijk werd rechtgetrokken en in de jaren 1980 verder werd verbreed en verdiept.

Het plangebied bevindt zich in een nat en laaggelegen deel van de Dijlevallei, met een hoge grondwaterstand en in het verleden regelmatige overstromingen. Vooral lokaal hoger en droger gelegen zones boden binnen dit landschap mogelijkheden voor menselijke activiteit. De archeologische verwachting is middelmatig tot hoog voor de steentijden, middelmatig voor de metaaltijden en Romeinse periode, en laag tot middelmatig voor de middeleeuwen. Voor de nieuwe en nieuwste tijd is de verwachting hoog, voornamelijk voor cultuurhistorische en landschappelijke relictten zoals perceelstructuren en waterbeheer. De Vrouwvliet, bedijkingen en perceelgrachten nemen binnen dit plangebied een centrale plaats in, met een hoge verwachting voor (post)middeleeuwse landindelingsporen, al blijft de ouderdom van de dijk onduidelijk. De geplande werken bieden vooral potentieel voor kenniswinst met betrekking tot artefactensites, terwijl het potentieel voor sporensites beperkt is.

Er werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd gericht op het in kaart brengen van de opbouw van het dijklichaam langs de Vrouwvliet en op het vaststellen van de bodemopbouw in de rest van het plangebied, met het oog op het inschatten van het steentijdpotentieel.

In het kader van het onderzoek naar het dijklichaam werden vier boorraaien dwars over de dijk geplaatst. Het doel was na te gaan of de dijk uit meerdere constructiefasen bestaat, wat zou wijzen op latere ophogingen van de historische dijk. Dit blijkt inderdaad het geval te zijn. In de meeste boorprofielen is een duidelijke tweedeling zichtbaar, met heterogene zandige pakketten in het bovenste deel en meer homogene lemige pakketten onderaan. Op basis hiervan wordt gesteld dat de historische dijk in recentere tijden met circa een halve meter is opgehoogd, en ter hoogte van raai 4 mogelijk zelfs met 75 tot 100 cm. Het verwijderen van dit bovenste pakket in het kader van het landschapsherstel zal dan ook geen afbreuk doen aan het cultuurhistorisch karakter van het landschap en de dijk.

Het bodemonderzoek in de rest van het plangebied bracht matig goed bewaarde kleiige tot zandlemige bodems aan het licht, zonder aanwijzingen voor verregaande bodemvorming. Slechts lokaal werd een restant van een dijklichaam vastgesteld. Het oostelijke deel van het plangebied wordt gekenmerkt door zandlemige kronkelwaardafzettingen met een relatief recente (holocene of post-middeleeuwse) ouderdom. In het westelijke en centrale deel domineren natte kom- en geulafzettingen, waardoor de kans op archeologische toevalsvondsten in natte context gering is. Door de herwerking van het weichseliaans materiaal en het ontbreken van rivierduinen of donken wordt de kans op steentijdsites binnen het volledige plangebied als zeer laag ingeschat.

Beide landschappelijke bodemonderzoeken werden uitgevoerd op het moment dat de plannen zich nog in vroege ontwerpfase bevonden en dus voorafgaand aan het bureauonderzoek. Dit was een bewuste keuze, om reeds in deze vroege fase inzicht te krijgen in de opbouw van de dijken en randvoorwaarden te kunnen stellen voor de opmaak van het uiteindelijke ontwerp en om inzicht te krijgen in de ondergrond en de tracékeuze voor nieuwe meanders zo nodig daarop af te kunnen stemmen.

Uiteindelijk kan op basis van de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek geconcludeerd worden dat in het kader van de geplande werken geen verder archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

3 Programma van Maatregelen

Niet van toepassing.

Meldingsplicht

In dit dossier wordt geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd. Dit betekent echter niet dat de initiatiefnemer wordt ontslaan van de meldingsplicht. Bij het aantreffen van een archeologische toevalsvondst geldt nog steeds een wettelijke meldingsplicht, conform het Onroerenderfgoeddecreet. De vinder is verplicht dit te melden aan het Agentschap Onroerend Erfgoed en/of de bevoegde lokale overheid.